colegsirgâr colegceredigion

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Adroddiad i Gomisiynydd y Gymraeg

1 Awst 2021 – 31 Gorffennaf 2022

Cynnwys

1 | Rhagarweiniad
2 | Tîm y Gymraeg
3 | Cydymffurfio â'r Safonau
3.1 Cydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
3.2 Cydymffurfio â Safonau Llunio Polisi
3.3 Cydymffurfio â Safonau Gweithredu

4 | Cwynion
4.1 Cwynion mewn perthynas â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
4.2 Cwynion mewn perthynas â Safonau Llunio Polisi
4.3 Cwynion mewn perthynas â Safonau Gweithredu

5 | Sgiliau Staff
6 | Hyfforddiant
7 | Recriwtio
8 | Manylion cyswllt ar gyfer rhagor o wybodaeth

1 | Rhagarweiniad

Daeth Safonau'r Gymraeg i rym ar 1af Ebrill 2018 ar gyfer colegau Addysg Bellach yng Nghymru.

Nod y Safonau yw:

- Ei gwneud hi'n eglur i sefydliadau beth yw eu dyletswyddau mewn perthynas â'r Gymraeg
- Ei gwneud hi'n fwy eglur i siaradwyr Cymraeg pa wasanaethau y gallant ddisgwyl eu derbyn yn Gymraeg
- Sicrhau mwy o gysondeb o ran gwasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd

Mae gan y Coleg, sy'n cynnwys Coleg Sir Gâr (CSG) a Choleg Ceredigion (CC), gyfrifoldeb i sicrhau na chaiff yr iaith Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg. Hefyd mae yna ofyniad i hyrwyddo a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, gan ei gwneud hi'n haws i bobl ddefnyddio a gwella eu sgiliau Cymraeg ym myd gwaith a bywyd bob dydd.

Mae'n ofynnol i'r Coleg gynhyrchu adroddiad blynyddol erbyn Ionawr 31ain fel y nodir yn Safonau'r Gymraeg, mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu'r cyfnod o 1af Awst 2021 i 31ain Gorffennaf 2022.

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys:

- sut mae'r Coleg wedi cydymffurfio â'r safonau yr oeddem dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn (fesul dosbarth y safon - cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi, gweithredu);
- nifer y cwynion a dderbyniwyd (fesul dosbarth y safon - cyflenwi gwasanaethau, llunio polisi; gweithredu)
- nifer y gweithwyr cyflogedig sydd â sgiliau Cymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw (ar sail cofnodion o dan safon 158);
- nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gennym yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion o dan safon 159);
- canran o gyfanswm nifer y staff sy'n mynychu'r cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail cofnodion o dan safon 159);
- nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd yn unol â gofynion amrywiol mewn perthynas â sgiliau Cymraeg (ar sail cofnodion o dan safon 162).

2 | Tîm y Gymraeg

Rôl Tîm y Gymraeg yn y Coleg yw:

- Hyrwyddo'r Gymraeg a dweud wrth ddysgwyr a'r holl staff am ei phwysigrwydd yng Nghymru ddwyieithog y dyfodol
- Creu diwylliant ac ethos Cymreig ar draws y Coleg cyfan
- Annog a chefnogi dysgwyr a staff i ddatblygu a gwella eu sgiliau Cymraeg
- Creu cyfleoedd i ddysgwyr a'r holl staff i ymarfer a defnyddio eu sgiliau Cymraeg
- Monitro cydymffurfiad y Coleg â Safonau'r Gymraeg

Er mwyn sicrhau mwy o ffocws ar fodloni gofynion Deddf yr Iaith Gymraeg a datblygu'r coleg ymhellach fel sefydliad cwbl ddwyieithog mae tîm y staff sy'n goruchwylio'r gwaith hwn yn cynnwys:

- Is-bennaeth Profiad Dysgwyr a Phartneriaethau (VP) - Vanessa Cashmore, arweinydd strategol ar gyfer y Gymraeg
- Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd (DB) – Helen Griffith, arweinydd ar gyfer y Gymraeg
- Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell (LSM) - Jan Morgan, yn gyfrifol am fonitro cydymffurfiad â Safonau'r Gymraeg
- Dau Swyddog y Gymraeg (WLO)
  – Menna Jones: cyfrifoldeb dros gampysau'r Graig, Rhydaman a'r Gelli Aur
  – Heledd Dafis: cyfrifoldeb dros gampysau Pibwrlwyd, Ffynnon Job, Aberteifi ac Aberystwyth

Mae gan yr Is-bennaeth, y Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd a'r Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell gyfrifoldeb dros saith campws y coleg.

3 | Cydymffurfio â'r Safonau

Roedd pob Coleg Addysg Bellach yng Nghymru i fod i gydymffurfio â rhai o Safonau'r Gymraeg o Ebrill 2018 gyda chydymffurfiad llawn yn ofynnol erbyn Medi 2018.

Crëwyd safle Google mewnol yn benodol ar gyfer hybu'r Gymraeg, porth ar gyfer adnoddau a gwybodaeth am gyfleoedd hyfforddiant Cymraeg. Mae yna adran bwrpasol ar y safle ar gyfer Safonau'r Gymraeg y gall yr holl staff ei chyrchu. Mae hyn yn cynnwys yr hysbysiadau cydymffurfio a gyflwynwyd i'r Colegau a chanllawiau hunangymorth a gwybodaeth i gefnogi staff i fodloni'r safonau o fewn rolau penodol eu swyddi.

3.1 Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r Coleg wedi datblygu Taflenni Cymorth sydd ar gael ar Safle Google y Gymraeg i hysbysu defnyddwyr ynghylch gofynion Safonau'r Gymraeg o ran Cyflenwi Gwasanaethau. Roedd y rhain yn cynnwys arweiniad ar:

- Ateb y ffôn
- Gohebiaeth
- Arddangosiadau o ddeunyddiau cyhoeddus mewn digwyddiadau/ arddangosfeydd
- Dogfennau
- Cyfleoedd dysgu
- Darlithoedd cyhoeddus
- Cyfarfodydd
- Seremonïau graddio a gwobrwyo
- Hyrwyddo gwasanaethau
- Gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg
- Troedynnau ac atebion awtomatig mewn negeseuon e-bost
- Gwasanaethau cyfieithu

Arddangosir posteri rhestrau gwirio ym mhob ystafell waith staff yn egluro gofynion lleiaf Safonau'r Gymraeg o ran cyflenwi gwasanaethau y mae'n rhaid i staff gadw atynt.

Mae staff sydd â sgiliau Cymraeg yn gwisgo laniardau sy'n nodi eu bod yn siaradwyr Cymraeg neu ddysgwyr. Hefyd mae hysbysiadau wrth bob un o'r desgiau derbynfa sy'n annog defnyddio'r Gymraeg.

Mae staff yn ymwybodol o'r angen i ateb y ffôn gyda chyfarchiad dwyieithog, gan ddefnyddio'r Gymraeg yn gyntaf, a sut i drosglwyddo'r alwad i siaradwr Cymraeg os nad ydynt yn gallu darparu gwasanaeth Cymraeg yn bersonol.

Mae yna eiriad ar gael ar safle Google y Gymraeg y gall staff ei gynnwys yn nhroedyn eu negeseuon e-bost sy'n nodi eu bod yn gallu cyfathrebu, ac yn croesawu cyfathrebu, yn y Gymraeg. Mae'r holl negeseuon e-bost a anfonir o'r Coleg yn cynnwys troedyn sydd â'r wybodaeth angenrheidiol ynghylch croesawu gohebiaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg ac yn nodi na fydd ateb gohebiaeth yn Gymraeg yn achosi oedi.

Mae gwefannau'r Coleg ar gael yn Gymraeg a Saesneg.

Mae meddalwedd cyfrifiadurol ar gael ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg ar bob un o gyfrifiaduron y Coleg.

Mae'r Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell hefyd yn rheoli'r tîm cyfieithu sy'n darparu gwasanaeth cyfieithu Saesneg i Gymraeg llawn ar gyfer yr holl aelodau staff. Gellir cael mynediad i'r gwasanaeth hwn drwy Borth y Coleg a'r Safle Google Cymraeg.

Er mwyn adnabod dysgwyr â sgiliau Cymraeg a chasglu tystiolaeth, ers Medi 2017 mae ffurflen gais y Coleg yn ei gwneud yn ofynnol i ddysgwyr nodi:

a. eu hiaith gyntaf
b. p'un a ydynt yn siaradwyr Cymraeg rhugl, siaradwyr Cymraeg nad ydynt yn rhugl neu ddim yn siaradwyr Cymraeg
c. p'un a fyddent yn hoffi derbyn gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg
d. p'un a fyddent yn hoffi astudio'n ddwyieithog
e. beth yw eu cymhwyster Cymraeg uchaf

Caiff y wybodaeth hon ei llwytho i fyny i EBS a Gar I, cronfeydd data sy'n dal holl wybodaeth myfyrwyr ac a ddefnyddir i gynhyrchu gohebiaeth a chynllunio ar gyfer cymorth a darpariaeth cyfrwng Cymraeg. Nodir dysgwyr sy'n siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf ar y system gyda'r swigen siarad Cymraeg oren wrth ochr eu henwau.

Caiff pob dysgwr a fynychodd ysgolion cyfrwng Cymraeg neu sydd â chymhwyster TGAU Cymraeg iaith gyntaf eu nodi ar y system fonitro, olrhain a chyfathrebu fewnol.

Caiff pob dysgwr sydd wedi nodi bod ganddynt unrhyw sgiliau Cymraeg laniard yn awtomatig sy'n nodi bod ganddynt sgiliau yn y Gymraeg.

Mae pob ffurflen a dogfen generig sy'n gysylltiedig â'r Coleg yn cael eu darparu'n ddwyieithog ar gyfer dysgwyr.

Mae dysgwyr yn mynychu sesiynau cynefino am y cymorth, gweithgareddau a chyfleoedd cyfrwng Cymraeg sydd ar gael iddynt yn ystod eu hamser yn y Coleg, gan eu galluogi i wella, ymarfer a mwynhau eu sgiliau Cymraeg.

Mae Swyddogion y Gymraeg yn darparu cymorth i ddysgwyr er mwyn gwella eu sgiliau Cymraeg o fewn y cwricwlwm yn ogystal â chreu cyfleoedd i ddysgwyr a staff ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol ac mewn gweithgareddau allgyrsiol. Cafodd gweithgareddau cyfrwng Cymraeg a fyddai fel arfer yn cael eu cynnal wyneb yn wyneb eu haddasu i weddu i gyflwyno ar-lein pan oedd yn ofynnol i ddysgwyr aros oddi ar y campws oherwydd cyfyngiadau Covid. Yn ogystal, cyflwynwyd llawer o weithgareddau ar y safle yn ystod y flwyddyn pan laciwyd y cyfyngiadau.

Caiff hawliau dysgwyr eu hyrwyddo a'u dathlu ar draws y coleg yn ystod diwrnod "Mae Gen i Hawl" ym mis Rhagfyr. Datblygwyd y diwrnod hwn gan swyddfa'r Comisiynydd i gynyddu ymwybyddiaeth o hawliau dysgwyr mewn perthynas â'r Gymraeg yn ystod eu hamser yn y Coleg.

3.2 Safonau Llunio Polisi

Gwneir asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb ar bob polisi sy'n newydd, a adolygwyd neu a ddiwygiwyd er mwyn sicrhau'r canlynol:

- bod cyfleoedd yn cael eu darparu i bobl ddefnyddio'r Gymraeg
- nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg
- ystyrir pob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg
- bod pob polisi yn ystyried ac yn cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Bydd effeithiau pob dogfen ymgynghori yn cael eu hystyried a cheisir barn ynghylch y Gymraeg. Yn dilyn hyn, gwneir newidiadau priodol cyn eu cyhoeddi.

Bydd unrhyw ymchwil a wneir yn y Coleg ac unrhyw gwrs newydd a gyflwynir yn amodol ar yr un ystyriaethau.

3.3 Safonau Gweithredu

Gofynnir i bob gweithiwr cyflogedig a ydynt am dderbyn gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg. Cesglir y wybodaeth gan yr adran Adnoddau Dynol a darperir gohebiaeth yn unol â hynny.

Mae pob polisi sy'n cael ei roi gan yr adran Adnoddau Dynol ynghylch recriwtio a chyflogaeth yn y Coleg ar gael yn ysgrifenedig yn Gymraeg a Saesneg.

Mae polisïau sy'n ymwneud â chwynion staff a gweithdrefnau disgyblu wedi bod yn destun Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg ac maent yn caniatáu i staff ddefnyddio'r Gymraeg trwy gydol y prosesau.

Mae safle Google y Gymraeg pwrpasol gan y Coleg ar gyfer y Gymraeg sy'n cynnwys:

- Safonau'r Gymraeg
- Adnoddau a dolenni i gyrsiau ar-lein i ddysgu Cymraeg
- Terminoleg ac adnoddau pwnc-benodol

Anogir yr holl staff i fynychu cyrsiau i wella eu sgiliau Cymraeg ac i ddatblygu sgiliau i'w galluogi i addysgu'n ddwyieithog.

Cynigia'r Coleg gyfle i staff addysgu gymryd rhan mewn rhaglen datblygu staff sy'n benodol ar gyfer datblygu sgiliau addysgu dwyieithrwydd.

Mae rhaglen addysgu ar draws y Coleg, sef "Sylfaenol, Gwell, Gorau", wedi'i datblygu a'i chyflwyno i staff addysgu. Mae hon yn eu cefnogi i wella eu sgiliau addysgu dwyieithog yn raddol. Bellach mae'r sgiliau a ddysgwyd trwy'r rhaglen gyflwyno hon wedi'u cyflwyno i'r ystafelloedd dosbarth ac edrychir yn fanwl ar sut mae'r staff addysgu yn gweithredu'r meini prawf yn ystod eu harsylwadau addysgu ffurfiol.

Fel rhan o broses gynefino'r Coleg mae'n ofynnol i staff newydd hunanasesu a chwblhau holiadur byr sy'n nodi lefel eu sgiliau Cymraeg ynghyd â chwblhau'r cwrs ar-lein gorfodol, Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg.

Cyrsiau sgiliau Cymraeg a gyflwynwyd yn ystod Blwyddyn Academaidd 2021-2022:

Cymraeg Gwaith, cwrs wyneb yn wyneb a gyflwynwyd yn fewnol	17 o aelodau staff
Cymraeg Gwaith, cwrs ar-lein	15 o aelodau staff
Cwrs Preswyl Cymraeg wythnos o hyd (Nant Gwrtheyrn) Mehefin 2022	4 o aelodau staff
Modiwl MA mewn Dwyieithrwydd – cwrs allanol	1 aelod staff
Rhaglen fentora un-i-un Sgiliaith	12 o aelodau staff
Llwybr Dwyieithog - rhaglen Gymraeg fewnol	18 o aelodau staff

4 | Cwynion

Mae'r weithdrefn Gwyno ar gael ar y wefan ac mae'n adlewyrchu gofynion Safonau'r Gymraeg mewn perthynas â Chwynion

a. **Cwynion mewn perthynas â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau**
   Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion

b. **Cwynion mewn perthynas â Safonau Llunio Polisi**
   Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion

c. **Cwynion mewn perthynas â Safonau Gweithredu**
   Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion

5 | Sgiliau Cymraeg y Staff

Gofynnir i staff gwblhau neu ddiweddaru hunanasesiad ar-lein cyfredol ar lefel eu sgiliau Cymraeg. Cyfanswm nifer y staff ar 31.07.2022 oedd 844, sy'n cynnwys staff addysgu, rheoli a chefnogi. Ni wnaeth 81 o aelodau staff gwblhau'r asesiad. Staff ffracsiynol oedd llawer o'r rhain neu ddarlithwyr gwadd a all fod wedi eu contractio am ddiwrnod yn unig. Nid yw'r data am y rhain wedi'i gynnwys yn y wybodaeth isod.

	Uwch	Canolradd	Sylfaenol	Mynediad	Dim
Siarad	19.40%	14.68%	25.43%	24.51%	15.99%
Darllen	14.94%	16.51%	23.72%	23.46%	21.36%
Ysgrifennu	11.53%	14.68%	20.71%	23.46%	29.62%

6 | Hyfforddiant

Mae'r adran adnoddau dynol wedi nodi na chynigiwyd hyfforddiant yn y meysydd canlynol yn ystod y cyfnod Awst 2021 i Orffennaf 2022.

- recriwtio a chyfweld;
- rheoli perfformiad;
- cwynion a gweithdrefnau disgyblu;
- delio â'r cyhoedd;

Cyflwynwyd hyfforddiant cynefino ar 5 achlysur gwahanol i gyfanswm o 49 o bobl. Gwnaeth 2 gais am fynychu yn Gymraeg ac maent yn aros am ddyddiad addas.

Cyflwynwyd y cyrsiau Iechyd a Diogelwch canlynol yn ystod y flwyddyn:

Diogelu (ar-lein)	Cwblhaodd 259 y cwrs, gydag 1 unigolyn yn cwblhau'r fersiwn Cymraeg
Diogelu data (ar-lein)	Cwblhaodd 288 y cwrs, gyda 5 o bobl yn cwblhau'r fersiwn Cymraeg
Diogelwch gwybodaeth	Cwblhaodd 261 y cwrs, gyda 2 o bobl yn cwblhau'r (ar-lein) fersiwn Cymraeg
Cymorth cyntaf yn y gwaith	19 yn bresennol - dewisodd pob un fynychu yn Saesneg
Hyfforddiant asesu risg	14 yn bresennol - cyflwynwyd sesiwn ddwyieithog oherwydd bod 50% wedi dewis i'r cwrs gael ei gyflwyno'n Gymraeg a dewisodd 50% Saesneg
Hyfforddiant codi a chario	2 yn bresennol - dewisodd y ddau fynychu yn Saesneg
Hyfforddiant cadair achub	3 yn bresennol - dewisodd pob un fynychu yn Saesneg.

7 | Recriwtio

Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd yn unol â gofynion amrywiol mewn perthynas â sgiliau Cymraeg (ar sail cofnodion o dan safon 162).

a	Mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol	20
b	Mae angen dysgu sgiliau Cymraeg pan benodir i'r swydd	3
c	Mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol	29
d	Nid yw sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol	75

8 | Gwybodaeth bellach

Os oes angen mwy o wybodaeth arnoch am yr adroddiad hwn, cysylltwch â:

Helen Griffith
Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd - arweinydd strategol ar gyfer y Gymraeg
griffithh@ceredigion.ac.uk

Jan Morgan
Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell
yn gyfrifol am fonitro cydymffurfiad â Safonau'r Gymraeg
janet.morgan@colegsirgar.ac.uk